

латиною), а 1783 р. А.Т.Князев склав перший російський гербівник «Собрание фамильных гербов, означающих отличия благородных родов обширных Российской империи», куди ввійшло 533 рисунки гербів, знятих ним з особистих печаток. Цікаво, що з 1797 р. започатковано складання «Общего гербовника дворянских родов Всероссийской империи». До 1917 р. було створено 20 томів, опубліковано 10 (СПб., 1798-1840; репринт изд. Ч.1-2; СПб., 1992). Ця унікальна праця включає п'ять тис. дворянських гербів і досі слугує унікальним джерелом для дослідників вітчизняної геральдики як найповніше зібрання.

Немає сумніву, що складений і виданий науковцями Інституту історії України НАН України бібліографічний довідник-показчик відіграє позитивну роль у подальшому вивченні геральдики нашої держави.

Однак, попри все те позитивне й цінне, що дає довідник геральдистам, він, на нашу думку, має одну суттєву ваду. Було б добре для усіх, хто займається геральдикою професійно - вчених, які досліджують її історію взагалі чи окремі питання, митців, великої армії споживачів геральдичної інформації, зокрема працівників музеїв та екскурсиводів, коли б у кінці книги під узагальнюючими рубриками (наприклад, «Міська геральдика», «Родова геральдика», «Герби міст» - по регіонах чи навіть окремих населених пунктах тощо) стояли цифри відсилок читачів до певних, зазначених у показчику, праць. Для цього варто було б тільки пронумерувати всі позиції, а їх номери внести до рубрик. Можна було б ще дати облік літератури за хронологією виходу праць (по роках у межах століття). Це дало б уявлення про інтенсивність дослідження певних сюжетів у хронологічному аспекті.

У переліку літератури є й пропуски. Так, до бібліографії не ввійшли праці: *Сенковский О.И.* Гербы: Собр. соч. - СПб., 1859. -Т.9; *Афанасьев Е.А., Иванова М.Д.* Гербы дворянских родов России.-М., 1991; Гербы, флаги стран мира: Альбом (худ.-состав. Р.Банников и др.) - М., 1957.

Серед численних праць В.Сапринова не названо «Страны и народы: государственная символика» (Наука и жизнь. - 1992. №2, 4-7, 10, 12; 1993.- №1-3, 9) тощо. Не ввійшли до показчи-

ка і найновіші видання, що побачили світ у останні два-три роки, зокрема «Гербы городов России» (М., 1998).

Прикро, але доводиться констатувати, що досить повна бібліографія з геральдики, яка, без сумніву, користуватиметься попитом і буде належною мірою відзначена науковцями, дуже важко читається через недосконалий набір. Чому б видавцям не виділити перше в опису слово жирними літерами, а наступний рядок починати не відразу під ним, а відступивши на вісім літерних позицій?

Оскільки дане видання - перша подібного роду спроба подачі бібліографії з геральдики, то не дорікатимемо досить суворо авторам-упорядникам і видавцям. Сподіваємося, що малий тираж (про який, до речі, не заявлено у вихідних даних) дає можливість надіятися на виправлення ряду неточностей, доповнення бібліографічних позицій та на поліграфічне вдосконалення передачі тексту.

*Олена Співак,
студентка
історичного факультету
Київського Національного
університету ім. Тараса Шевченка*

Оповідь про Гуцульщину

Полець Анджей. На далекій полонині: Гуцульщина сьогодні. - Вид-во А.Р. - Варшава: 1997. - 143 с.: іл. та карта.

Про гуцулів та Гуцульщину написано чимало. Це праці не тільки вітчизняних учених, а й дослідників з діаспори. Але існують речі, які не відтворять жодний опис. Книга «На далекій полонині» фотографа Анджея Польця з Варшави - то чудова, цікава розповідь про Гуцульщину. Фотографії у цій книзі - своєрідне вікно у світ минулого, сьогодення і прийдешнього гуцулів.

Рецензована книга А.Польця складається з восьми розділів, кожен з яких містить коротку передмову й чудово підібрані світлини - своєрідну художню абетку з тем: «Земля. Краєвиди», «Мужчина. Праця», «Жінка. Дім. Діти», «Свята», «Магія. Чари. Лікування травами», «Ремесла», «Опришки», «У плині часу».

Вступ написаний австрійським письменником і перекладачем, автором книги «До Галичини» М.Полляком. Епіграфом до нього слугують слова І.Франка «Вірю в силу духа ...».

Автор вступу підкреслює, що Гуцульщина - то не тільки екзотичний край, край пастухів і лісорубів, а й частка Європейського світу. Мабуть, виправданим є те, що вступ розпочато з оповіді про просту гуцулку - Евдокію Павлюк. Через сприйняття нею навколишнього світу довідуємося про нього й ми. На першій ілюстрації бачимо п. Евдокію з мудрим обличчям у гуцульському вбранні.

У розділі «Земля. Краєвиди», передмову до якого теж написав М.Полляк, перед нами розкриваються величні краєвиди Карпат, гора Говерла, синіє озеро Несамовите, пиняться стрімкий Прут, постають кам'яні брили на хребті Горгани. Вражає фотокартина села Криворівня, яке приваблювало численних українських поетів і письменників - І.Франка, М.Коцюбинського, Лесю Українку.

«Мужчина. Праця» - розділ, при-

свячений повсякденним заняттям гуцульських чоловіків.

Ліси завжди були головним багатством Гуцульщини. Майстерністю обробки дерева, будівництвом дерев'яних церков і домівок славляться гуцули й дотепер. Усе це відбивають художні фото А.Польця.

У розділі «Свята» (передмова В.Мороза) світлина відображають глибоку, щирі й натуральну релігійність гуцулів, своєрідні обряди, що супроводжують кожного з них упродовж життя.

Світогляд гуцулів складався століттями. Їх духовність та поєднаність з оточуючим світом ілюструє розділ «Магія. Чари. Лікування травами».

Різьбярство, художня обробка дерева беруть початок у Гуцульщині ще з дохристиянських часів. Поступово вони стали одним з основних занять населення і джерелом засобів до існування. Самобутні різьбярські витвори та їх автори-митці дивляться на нас зі світлин А.Польця.

Розвивалися на Гуцульщині й ремесла, тісно пов'язані з вівчарством: ткацтво, кушнірство, виготовлення виробів із сиру. Багата глинами карпатська земля спричинила розвиток кераміки.

Ще одна сторінка книги - розділ «Опришки». Опришківський хрест, вибитий на горі, нагадує про часи Довбуша.

Останній розділ - то розповідь про буття, що носить назву «У плінні часу».

Книга-літопис про Гуцульщину видана з любов'ю, ошатно, з великим смаком. Кожен, хто гортатиме її сторінки, в свій спосіб сприйматиме побачене та описане. А історики, бібліотекарі матимуть змогу долучитися через інформацію ілюстративного плану до світу гуцулів, до історії краю.

Залишається тільки подякувати всім, хто був причетний до видання цієї книги, а особливо Анджеєві Польцю, людині небайдужій, із щирим серцем, котрий видав уже чотири альбоми, присвячені Східній Європі, а зараз мандрує Україною з наміром продовжити свою працю.

*Ярослава Іщенко,
аспірантка Інституту історії
України НАН України*

Королевич Н.Ф. Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посібник для інститутів культури України. - К.: Книжкова палата України, 1998. - 327 с.

Текст про автора названої праці на її авантитулі закінчується констатуючою фразою: «Нінель Федорівна Королевич поповнила плеяду українських бібліографів та бібліографознавців другої половини ХХ століття». Це абсолютно справедливо. Проте в праці, яку краще було б назвати бібліографічними нарисами, авторка розповідає, безперечно, не про себе, а про корифеїв українського бібліографознавства та книгознавства: Ю.Меженка, М.Ясинського, М.Яшека, І.Калиновича, В.Дорошенка, С.Маслова, Ф.Максименка, І.Бойка, О.Куца, І.Корнейчика, М.Гуменюка, Ф.Сарану. 12 нарисів побудовано за однією загальною схемою: біографія, творчий доробок з бібліографічного обсягу, показники праць бібліографа й літератури про нього.

Обрана структура подання матеріалів є чіткою, продуманою, логічною системою, що дозволяє максимально стисло, однак достатньо повно, науково достовірно відобразити здобутки того чи іншого фахівця. Н.Королевич удалося зібрати й узагальнити основну інформацію про життя та творчість названих діячів, що дає цілком адекватну картину їх внеску в розвиток вітчизняного бібліографознавства, бібліотекознавства та книгознавства. Схема нарисів не є жорстко регламентованою; залежно від конкретної праці вчених наповненість матеріалу може бути різною.

Так, розповідаючи про Ю.О.Меженка (перший нарис, і по праву), автор виділяє внесок дослідника в українську бібліографію, його діяльність на ниві російської бібліографії. Окремий блок - Меженко як редактор «Бібліологічних вістей». Спеціальна частина - аналіз проблем бібліографознавства в

його теоретичних працях.

Розділи другого нариса представляють М.І.Ясинського як першого історика української бібліографії, родоначальника української бібліографії бібліографії, розкривають його праці з теорії, методики та організації бібліографії.

Наступний нарис присвячено М.Ф.Яшеку. Тут характеризується його бібліографічна шевченкіана, показники «Десять років української літератури» та «Літературна дискусія», не обійдений увагою один із напрямів наукових інтересів Яшека щодо бібліографії перекладів художньої літератури українською мовою.

Погляди І.Т.Калиновича на бібліографію, бібліотеку, книгу й освіту, внесок дослідника в українську бібліографію, ситуацію з його творчою спадщиною, що зосередилася в архівах Львова, віддзеркалено в черговому нарисі.

Висвітлюючи українознавчу бібліографію загального характеру, над якою працював В.Дорошенко, бібліографування ним красного письменства, його роботу, спрямовану на створення персоналії українських діячів науки й книги, рецензування бібліографічних праць, Н.Королевич в окремому параграфі концентрує увагу на бібліотечній та книгознавчій діяльності львівського науковця.

Нарис про видатного дослідника стародруків С.І.Маслова розбито на розділи: дослідження в галузі історії книги й друкарства: С.Маслов - бібліограф, його внесок у бібліографознавство та бібліотечну справу.

Розповідь про Ф.П.Максименка має такі підрозділи: вклад у бібліографування інкунабул і стародруків, характеристика праць з краєзнавчої і галузевої бібліографії, Ф.Максименко - укладач та редактор персональних і біобібліографічних показників, діяльність у галузі української бібліографії бібліографії, довідково-бібліографічна і консультативна робота.

І.З.Бойко в ЦНБ ім.В.І.Вернадського займався довідково-бібліографічною роботою, але Н.Королевич спинається і на його напрацювання в українській літературній бібліографії, пропаганді ним творчості російських письменників та їх зв'язків з Україною.

Про бібліографічний доробок у галузі української літературної бібліо-